

Comentariul operei Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi scrisa de Camil Petrescu-a treia parte

In cele din urma, aceste doua experiente se resorb substantial in experienta unica a scriiturii, a jurnalului, care constituie opera insasi in totalitatea ei. Se intelege ca jurnalul, in acceptia pe care i-o da Camil Petrescu, nu e luat ca simpla conventie literara, ci ca experienta de maxima intensitate intelectuala a eroului-narator. Se explica, intr-un fel, de ce a sustinut Camil Petrescu cu atata incapatanare estetica anticalofila: pentru a face din scris un prilej exceptional de traire autentica.

Preocuparea pentru epicul propriu-zis exista, totusi, cu toate ca in roman predomina analiza. Numai ca evenimentele - am vazut - sunt de fiecare data filtrate eseistic prin constiinta. Bine structurata, opera contine o naratiune discontinua si nelineara, cu numeroase ramificatii subtextuale. Romanul incepe sub semnul razboiului, privit ca o fatalitate a existentei istorice. In acest sens, surprinde placut - de la bun inceput - nota polemica, demistificatoare, lipsita de orice echivoc: "Zece porci tiganesti cu boturi puternice ar putea rama intr-o jumatate de zi toate intariturile..." Stefan Gheorghidiu se afla concentrat undeva la granita, deasupra Dambovicioarei, impreuna cu trupa ce astepta sa intre in lupta. Intr-o zi la popota ofiterilor se incinge o discutie despre casatorie si dragoste (de fapt, despre un ofiter care, dupa ce-si ucide nevasta vinovata, este achitat la proces). Este prima scena memorabila a romanului si vor urma multe altele de aceeasi intensitate a dramatizarii epicului.

Gheorghidiu vrea sa mearga neaparat la Campulung sa-si vada sotia (de fapt, sa se convinga daca-l insala sau nu) si de aici inainte prima serie de fapte se intrerupe. Urmeaza o lunga poveste de dragoste si gelozie. Ca si Gelu Ruscanu din Jocul ielelor, eroul nostru cautase absolutul in iubire si, o vreme, in casatoria cu Ela isi pune toate sperantele. O mostenire la care nu se astepta le permite acum celor doi sotii sa frecventeze cercurile mondene, prilej pentru autor de a satiriza fauna politica a vremii (pe Nae Gheorghidiu, de exemplu), dar si prilej de autodevorante complicatii pasionale. Sunt relatate mai pe larg unele escapade in grup, la Odobesti sau la sosea, pana cand Gheorghidiu incepe sa fie torturat de gelozie. Treptat, dar inevitabil, cuplul se destrama.